

ความเป็นมาของปัญหา

ในระยะปลายปีพุทธศักราช 2517 และต้นปีพุทธศักราช 2518 มีผู้แสดงความคิดเห็นทางสื่อมวลชนและในที่ประชุมสัมมนาแทบทุกแห่งว่าหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2503 ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ มีข้อบกพร่องควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงหลายประการ

ในขณะเดียวกัน มีบุคคลบางกลุ่มมองเห็นไปว่า การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหลักสูตร เป็นการสร้างความเคັอครอนให้แก่วุฒูปกครองนักเรียน เพราะเมื่อเปลี่ยนหลักสูตร ก็ต้องเปลี่ยนแปลงแบบเรียนตามไปด้วย และการเปลี่ยนแปลงแบบเรียนทำให้วุฒูปกครองต้องซื้อแบบเรียนใหม่ทุกปี จะใช้แบบเรียนเล่มเดิมไม่ได้ นอกจากนั้นบุคคลบางกลุ่มก็ทักท้วงว่าหลักสูตรปัจจุบันคืออยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขอะไรอีก และบางคนเข้าใจว่า การปรับปรุงหลักสูตรบ่อย ๆ นั้น เป็นการเอาอย่างต่างประเทศ ดังนั้นทุกครั้งที่มีการคำริที่จะปรับปรุงหลักสูตรก็มักถูกต่อต้านจากบุคคลบางกลุ่มเสมอมา หลักสูตรปีพุทธศักราช 2503 จึงใช้ติดต่อกันมาเป็นเวลานาน 15 ปี

ในระยะเวลานานถึง 15 ปีนี้ สภาพการณ์ทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปมากดังที่ กอ สวัสดิคพิธานิชย์ ใคสรูปไว้ว่า

ในศตวรรษที่ผ่านมา มีความเปลี่ยนแปลงในโลกและบ้านเมืองเราอย่างใหญ่หลวง ทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาการและเทคโนโลยี ตลอดจนค่านิยมของคนทั่วไป ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ยังให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแนว

ความคิด และกรรมวิธีการจัดการศึกษาค่อยเป็นอันมาก¹

สมิธ (Smith) มีความเห็นว่า "การศึกษามีได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาเท่านั้น แต่ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่นอีกด้วย"²

จึงเห็นได้ว่า ไม่ว่าจะพิจารณาในแง่ของสังคมหรือในแง่ธรรมชาติของการศึกษา ย่อมจะเห็นได้ว่า การศึกษามีใช้สิ่งที่คงที่ แต่เป็นสิ่งที่ต้องเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและท้องถิ่น ฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจึงไม่น่าจะถือว่าเป็นการเอาอย่างประเทศหนึ่งประเทศใด อย่างที่บางคนเข้าใจ เพราะถ้าสังคมเปลี่ยนแปลง แต่การศึกษาไม่ยอมเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกัน การศึกษาคือไม่อาจสนองความต้องการของสังคมได้

เมื่อมองภาพและปัญหาการศึกษาไทยในปัจจุบันอย่างรอบคอบแล้ว คณะกรรมการวางพื้นฐาน เพื่อปฏิรูปการศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่า สาเหตุสำคัญที่ต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงการศึกษาไทยนั้น มีอยู่ 3 ประการ คือ

ปัญหาส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ความปรารถนาของคนไทย และอีกส่วนหนึ่งจากการดำเนินงานการศึกษาที่ผ่านมาแล้วนั่นเอง สังคมให้เกิดปัญหาที่จำเป็นจะต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลง³

¹ เอกวิทย์ ฌ ถलग (สารานุกรม) บนเส้นทางแสวงหาโฉมหน้าใหม่ของการศึกษาไทย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, 2517) คำนำ

² W.O. Lester Smith. Education (Middlesex, England : Penguin Books, Inc., 1969) p. 5

³ คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, แนวทางปฏิรูปการศึกษาสำหรับรัฐบาลในอนาคต (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น, 2518) น. 2

ในการเปลี่ยนแปลงการศึกษาครั้งนี้ คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานได้กล่าวถึงข้อบกพร่อง ของหลักสูตรประถมศึกษาไวว่า

ยิ่งหลักสูตรเนื้อหาวิชาในการศึกษาภาคบังคับมีได้เป็นประโยชน์กับการดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบันควยแล้ว การศึกษาสำหรับเกษตรกรและผู้ใ้แรงงาน ทั้งหลายซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ก็เป็นเพียงภาระทางสังคมที่ทำให้เขาต่ำต้อยลง...⁴

จึงกล่าวได้ว่า ปัจจุบันนี้ บุคคลหลายฝ่ายมองเห็นแล้วว่า การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็นอย่างรีบด่วน

ความเคลื่อนไหวที่จะให้มีการปรับปรุงหลักสูตรนั้น เริ่มต้นมาตั้งแต่ เดือน มิถุนายน 2513 เมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตรขึ้นคณะหนึ่ง คณะกรรมการชุดนี้ได้แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการขึ้น 2 ระดับ คือ คณะอนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา และคณะกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษา ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2514

ในเดือนพฤษภาคม 2515 คณะอนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา ได้เสนอรายงานสรุปผลการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา 2503 ตามที่ได้รับมอบหมาย และได้ชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของหลักสูตรประถมศึกษาหลายประการ⁵

เพื่อให้การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรได้กระทำกันอย่างละเอียดรอบคอบและสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมให้ไ้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทางกองพัฒนาหลักสูตร

⁴ เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน

⁵ อนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา, รายงานสรุปผลการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา 2503 (กระทรวงศึกษาธิการ, พฤษภาคม 2515) น. 1 - 6 (อัครสำเนา)

จึงได้เชิญวิทยากรสาขาต่าง ๆ มาบรรยายแสดงข้อคิดเห็นเป็นพื้นฐานในการพัฒนา
หลักสูตร ได้แก่ สาขา ปรัชญา จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ การ
เมือง สังคมวิทยา วัฒนธรรม จริยธรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี⁶

ความเคลื่อนไหวดังกล่าว ได้กระตุ้นให้นักการศึกษาและบุคคลทั่วไปหันมาพิจารณา
หลักสูตรของไทยอย่างจริงจังขึ้น ในระยะเริ่มแรกมีผู้หยิบยกเอาข้อบกพร่องเล็ก ๆ
น้อย ๆ ของหลักสูตรมาวิพากษ์วิจารณ์และเรียกร้องให้ปรับปรุงแก้ไขเป็นเรื่อง ๆ ไป
แต่ต่อมาเมื่อมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันกว้างขวางขึ้น จึงเห็นพ้องกันว่า
การเปลี่ยนแปลงเล็ก ๆ น้อย ๆ เพียงบางจุดไม่อาจแก้ปัญหาทางการศึกษาได้อย่าง
จริงจัง ในระยะหลัง ๆ จึงมีการเรียกร้องให้ปรับปรุงหลักสูตรเสียใหม่ทั้งระบบ
และภายหลังจากเกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญ เมื่อ 14 ตุลาคม
2516 เสียงเรียกร้องให้ปฏิรูปการศึกษาและปรับปรุงหลักสูตรก็มากขึ้น และเนื่อง
จากแรงผลักดันทางการเมืองครั้งนี้ เปิดโอกาสให้ประชาชนรวมตัวกันแสดงความคิด
เห็นของตนอย่างกว้างขวางเป็นประวัตินี้ จึงได้มีแนวความคิดใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่าง
สำคัญ⁷

ดังนั้นในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2517 คณะรัฐ
มนตรีจึงได้มีมติเห็นชอบตามข้อเสนอของกระทรวงศึกษาธิการให้แต่งตั้งคณะกรรมการ
วางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาขึ้น เพื่อพิจารณาหาแนวทางปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้อง
คล่องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระบบประชาธิปไตย และเหมาะสมกับกาลสมัย
ในการนี้ คณะกรรมการวางพื้นฐาน ฯ ได้รวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นจากวงการ

⁶ กองพัฒนาหลักสูตร, กรมวิชาการ ประมวลบทบรรยายเกี่ยวกับการพัฒนา
หลักสูตร (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2517) คำนำ

⁷ คณะกรรมการวางพื้นฐาน ฯ, เรื่องเดิม หน้า 10

สื่อมวลชน บทความ รายงานการวิจัยและรายงานสภาพและปัญหาการศึกษา
ของจังหวัดต่าง ๆ ย้อนหลังไปประมาณ 3 - 5 ปี มาประกอบการพิจารณา
และได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการขึ้น 9 คณะ เพื่อศึกษาและจัดทำรายละเอียด
ในเรื่องสำคัญ ๆ รวมเวลาที่ได้ปฏิบัติงานทั้งสิ้น 160 วัน มีการประชุม 94
ครั้ง มีเอกสารประกอบการประชุม 239 เอกสาร และมีบุคคลซึ่ง ทรงคุณวุฒิหรือ
มีประสบการณ์ในทางการศึกษา และในสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาร่วมกัน
ทำงานนี้ประมาณ 150 คน⁸

คณะกรรมการดำเนินการที่ศึกษาและจัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับ
หลักสูตร คือคณะกรรมการดำเนินการเรื่องเนื้อหาสาระและกระบวนการ
เรียนรู้ ซึ่งได้เสนอมาตรการและวิธีการปฏิรูปหลักสูตรไว้เป็นอันมาก

เนื่องจากคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาได้รับบทเรียน
จากการปรับปรุงหลักสูตรในอดีตว่า

...ประสบการณ์ในอดีตที่ได้เคยมีความพยายามปรับปรุงเปลี่ยนแปลง
การศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่า ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงเพียง บาง
เรื่องบางส่วนหรือบางชั้นตอนของการศึกษา การเปลี่ยนแปลง
นั้นมักไม่บรรลุผล ช้ำยังก่อให้เกิดปัญหาเพิ่มเติมขึ้นอีกเป็น
หลายกรณี...

ฉะนั้นคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา จึงได้พิจารณา
การศึกษาทั้งระบบทั้งกระบวนการ...⁹

และในการปรับปรุงหลักสูตรก็ถือหลักเดียวกันว่า ต้องปรับปรุงหลักสูตรทั้งระบบ
เช่นเดียวกัน จะหยิบยกเอาเพียงส่วนหนึ่งส่วนใดมาปรับปรุง ย่อมไม่อาจทำ
ให้บรรลุผลตามความต้องการอย่างสมบูรณ์ได้

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า คำนำ

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 29

ในระบะที่มีกรวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษานี้ เป็นระบะหลังเหตุการณั 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งเป็นระบะที่ประชาชนมีความตื่นตัวในทางการเมืองสูงมาก และมีเสรีภาพในการพูด การเขียนและการแสดงออกอย่างเต็มที่ แนวความคิดที่คณะกรรมการการวางพื้นฐาน ฯ ได้รับจึงประกอบไปด้วยแนวความคิดที่ได้มาจากกลุ่มประเทศเสรีนิยมและกลุ่มประเทศสังคมนิยม ซึ่งแตกต่างจากแนวความคิดเดิมหลายประการ แม้ว่าแนวความคิดที่ได้จากประเทศต่าง ๆ เหล่านี้จะได้รับการขัดเกลารวมผสานให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและปัญหาของประเทศไทยโดยเฉพาะแล้วก็ตาม ก็ยังคงเป็นเรื่องน่าติดตามศึกษาต่อไปว่า ความคิดเห็นเหล่านั้นจะเหมาะสมกับประเทศไทยและเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้หลักสูตรในท้องถิ่นมากน้อยเพียงไร

การวิจัยครั้งนี้ จึงมุ่งที่จะนำแนวความคิดใหม่ ๆ ของคณะกรรมการวางพื้นฐานฯ และคณะกรรมการดำเนินการ เรื่อง เนื้อหาสาระและกระบวนการ เรียบรู ตลอดจนความคิดเห็นของบุคคลอื่น ๆ มาเสนอให้ผู้ใช่หลักสูตรในท้องถิ่นได้ช่วยกันพิจารณาออกความเห็น ว่า ความคิดเห็นใหม่ ๆ เหล่านี้เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาในท้องถิ่นของตนมากน้อยเพียงไร

จริงอยู่ คำตอบของผู้ใช้หลักสูตรในท้องถิ่น มิได้เป็นเครื่องชี้ว่าควรนำหลักการใดมาใช้หรือไม่ แต่จะเป็นเครื่องชี้ว่า หากนำหลักการใหม่ ๆ เหล่านี้ไปใช้ จะเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้เพียงไร และควรจะปรับความเข้าใจในเรื่องใดบ้าง

ผู้ใช้หลักสูตรในท้องถิ่น ประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่ายหลายกลุ่ม แต่เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ไม่อาจสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรได้ทุกกลุ่ม จึงจำเป็นต้องเลือกเอาเพียง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มศึกษานิเทศก์และกลุ่มครูใหญ่ ทั้งนี้เพราะศึกษานิเทศก์มี โอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลหลายฝ่าย และมีหน้าที่ส่งเสริมโรงเรียนในรูปของการเสนอแนะสิ่งใหม่ ๆ ในค่านการศึกษาเพื่อให้วิชาการในโรงเรียนทันสมัย เหมาะสมกับสภาพการณั และมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมาย

ของการศึกษาที่วางไว้¹⁰

ส่วนครูใหญ่นั้น ถือว่าเป็นผู้บริหารการศึกษาที่อยู่ใกล้ชิดกับครูมากที่สุด มีโอกาสวางโครงการของโรงเรียน จัดทำโครงการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ปรับปรุงโครงการสอนให้ใช้ได้เหมาะสมอยู่เสมอ และแนะนำควบคุมการสอนของครูให้ดำเนินไปตามโครงการสอน¹¹

นอกจากนั้น นักการศึกษาหลายฝ่ายชี้ให้เห็นว่าศึกษานิเทศก์และครูใหญ่มีความจำเป็นที่จะต้องมีความรอบรู้ในเรื่องหลักสูตรอย่างเพียงพอ

เคอร์ติ (Curtin) กล่าวว่า

...การนิเทศการศึกษากับการพัฒนาหลักสูตร เป็นงานที่ไม่อาจจะแยกออกจากกันได้ ถ้าหากกิจกรรมการนิเทศการศึกษานี้ไม่ปรากฏผลออกมาในทางช่วยให้มีการปฏิบัติตามหลักสูตรใดแล้ว ก็เรียกได้ว่า ไม่มีการนิเทศการศึกษา¹²

วิทยุ สาทร ได้กล่าวถึงบทบาทของครูใหญ่ในด้านการนำหลักสูตรไปใช้ว่า ครูใหญ่จะต้องเข้าใจหลักสูตรของทุกระดับชั้น เพื่อจะได้ประสานให้การเรียนการสอนในโรงเรียนผสมกลมกลืนกันได้อย่างสมควรเหมาะสมเจาะ โดยเปรียบเทียบว่า

...ผู้กำกับคนตรีที่มีความรู้ความเข้าใจแตกฉานในบทคนตรีเพียงใด ครูใหญ่ควรมีความรู้ ความเข้าใจแตกฉานในหลักสูตรทุก ๆ วิชาเพียงนั้น...¹³

¹⁰ กรมสามัญศึกษา บันทึกการนิเทศการศึกษา 2518, น. 15

¹¹ วิทยุ สาทร หลักบริหารการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2516) น. 383-384

¹² James Curtin. Supervision in Today's Elementary schools (New York : The MacMillan Company, 1964) p. 161

¹³ วิทยุ สาทร, เรื่องเดิม, หน้า 391

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกสำรวจความคิดเห็นของ ศึกษานิเทศก์และ
ครูใหญ่ก่อนกลุ่มอื่น

ในปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการแบ่งเขตการศึกษาออกเป็น 12 เขต ซึ่ง
แต่เดิมเรียกว่าภาคการศึกษา โดยแบ่งตามลักษณะภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม และปริมาณ
คุณภาพของงานด้านการศึกษา¹⁴ แต่หลักสูตรของไทยในปัจจุบันเป็นหลักสูตรกลาง
ฉบับเดียวและบังคับใช้ทั่วประเทศ จึงไม่อาจสนองความต้องการของแต่ละท้องถิ่น
ซึ่งมีสภาพทางสังคมแตกต่างกันได้ ดังที่เซเลอร์ (Saylor) ได้กล่าวไว้ว่า "ไม่
มีหลักสูตรกลางฉบับใด สามารถตอบสนองความต้องการของโรงเรียนทุกโรงเรียนได้"¹⁵

คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา ได้เสนอให้เขตการศึกษาแต่ละ
แห่งเป็นศูนย์กลางจัดทำรายละเอียดของหลักสูตรร่วมกับตัวแทนของท้องถิ่นภายใน
เขตการศึกษานั้น¹⁶ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และครูใหญ่ใน
เขตการศึกษาเดียว เพราะแต่ละเขตการศึกษาย่อมมีลักษณะ เฉพาะที่แตกต่างจากเขต
การศึกษาอื่น ๆ และการที่เลือกวิจัยเขตการศึกษา 4 ก็เพราะเป็นเขตการศึกษา
ที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่

¹⁴ วรวิทย์ วสันตสารกร การศึกษาของไทย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มิตรสยาม, 2516) น. 303

¹⁵ J. Galen Saylor, and William M. Alexander. Curriculum
Planning for Modern Schools (New York : Holt, Rinehart and Winston,
Inc., 1966) p. 3

¹⁶ สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย การปฏิรูปการศึกษา ราย
งานของคณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วัฒนา
พานิช, 2518) น. 105.

เขตการศึกษา 4 อยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย สำนักงานศึกษาธิการ
เขตตั้งอยู่ในจังหวัดภูเก็ต เขตการศึกษา 4 ประกอบด้วยจังหวัดต่าง ๆ 5 จังหวัด
คือ จังหวัดภูเก็ต ระนอง พังงา ภูเก็ตและตรัง จังหวัดเหล่านี้ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตก
ทุกจังหวัดมีอาณาเขตติดต่อกับฝั่งทะเลอันดามัน ในมหาสมุทรอินเดีย

ลักษณะทั่วไปของจังหวัดเหล่านี้ เป็นป่าไม้ ภูเขา และเนิน มีที่ราบสำหรับ
ทำนาไม่มากนัก นอกจากนั้นยังมีทะเลและเกาะใหญ่น้อยมากมาย ทรัพยากรธรรมชาติ
ที่สำคัญ คือ แร่ดีบุก วุลแฟรม ทองคำ ถ่านหินลิกไนท์ และป่าไม้ ทรัพยากรเหล่านี้
นี้มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอย่างมาก

เนื่องจากจังหวัดเหล่านี้มีฝนตกชุกเกือบตลอดปี และ พื้นดินอุดมสมบูรณ์
ประชาชนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพทางการเกษตร อันได้แก่การทำสวนยางพารา
สวนมะพร้าว สวนผลไม้ สวนปาล์ม น้ำมันและอื่น ๆ ส่วนในทะเลก็มีการทำประมง
อยู่ทั่วไป

ประชาชนในจังหวัดเหล่านี้ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือศาสนา
อิสลาม และศาสนาอื่น ๆ บางเล็กน้อย ตามสถิติปีพุทธศักราช 2512¹⁷ บาง
จังหวัดมีผู้นับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 11 แต่บางจังหวัดมีถึงร้อยละ 35
ของประชาชนทั้งจังหวัด จึงกล่าวได้ว่าสภาพสังคมและวัฒนธรรมของเขตการศึกษา
นี้ นอกจากได้รับอิทธิพลจากศาสนาพุทธแล้ว ยังได้รับอิทธิพลจากศาสนาอื่น ๆ อีก
ด้วย ดังนั้นหลักสูตรที่จะสนองความต้องการของเขตการศึกษา 4 จึงไม่อาจจะเลย
อิทธิพลดังกล่าวได้

¹⁷ สำนักงานสถิติแห่งชาติ สถิติสำคัญ : 2512 (กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2516)

สรุป

หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2503 ได้ใช้มาเป็นเวลาประมาณ 15 ปีแล้ว หลายฝ่ายมองเห็นความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตร แต่เมื่อมีการคำริที่จะปรับปรุงหลักสูตร ก็มักมีผู้คัดค้านตลอดมา ในปีพุทธศักราช 2513 กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรขึ้นมาคณะหนึ่ง และแต่งตั้งคณะกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษาอีกด้วย คณะอนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษาได้เสนอผลการวิเคราะห์หลักสูตร เมื่อปีพุทธศักราช 2515 หลังจากนั้น จึงมีการวิพากษ์วิจารณ์ความบกพร่องของหลักสูตรอย่างกว้างขวาง และมีการเรียกร้องให้แก้ไขปรับปรุงเรื่องต่าง ๆ หลายเรื่อง และภายหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 เสียงเรียกร้องให้ปรับปรุงหลักสูตรก็ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น คณะรัฐมนตรีจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาหาแนวทางปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยระบบประชาธิปไตยและเหมาะสมกับกาลสมัย คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาได้เสนอแนวทางปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษาด้วย และเป็นข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงใหม่ทั้งระบบและกระบวนการ แทนการปรับปรุงเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างที่เคยปฏิบัติมา

เนื่องจากแนวความคิดใหม่ ๆ เหล่านี้มีทั้งแนวความคิดจากกลุ่มประเทศเสรีนิยมและกลุ่มประเทศสังคมนิยม ซึ่งแตกต่างจากหลักสูตรเดิมหลายประการ จึงเป็นเรื่องน่าติดตามศึกษาต่อไปว่า แนวความคิดเหล่านี้จะเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้หลักสูตรในท้องถิ่นมากน้อยเพียงไร

ศึกษานิเทศก์และครูใหญ่เป็นบุคคลที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรอยู่มาก การยอมรับหรือไม่ยอมรับของศึกษานิเทศก์และครูใหญ่ ตลอดจนความคิดเห็นตรงกันและขัดแย้งกัน ย่อมมีผลต่อการนำหลักสูตรไปใช้เป็นอย่างมาก จึงได้นำแนวความคิดเหล่านี้มาเสนอให้ศึกษานิเทศก์และครูใหญ่ได้พิจารณาและออกตามความเห็นก่อนกลุ่มอื่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจว่าความคิดเห็นใหม่ ๆ ที่คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ ได้เสนอนั้น เป็นที่ยอมรับของศึกษานิเทศก์และครูใหญ่ในเขตการศึกษา 4 มากน้อยเพียงไร กล่าวคือ

1. เพื่อสำรวจว่าศึกษานิเทศก์และครูใหญ่ในเขตการศึกษา 4 เห็นว่าแนวความคิดใหม่ ๆ เหล่านั้นเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาในท้องถิ่นของตนมากน้อยเพียงไร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และครูใหญ่ว่าคล้อยตามกันหรือขัดแย้งกันในเรื่องใดบ้าง
3. เพื่อสำรวจว่าภายในกลุ่มศึกษานิเทศก์และภายในกลุ่มครูใหญ่ มีความคิดเห็นขัดแย้งกันในเรื่องใดบ้าง
4. เพื่อสำรวจความคิดเห็นเพิ่มเติมที่ศึกษานิเทศก์และครูใหญ่เห็นว่าเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาในท้องถิ่นของตน
5. เพื่อนำความคิดเห็นที่สำรวจได้ มาเผยแพร่แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มประชากร

1.1 ศึกษานิเทศก์ฝ่ายประถมศึกษาประจำจังหวัดในเขตการศึกษา 4 ได้แก่จังหวัด ภูเก็ต ตรัง กระบี่ พังงา ระนอง และศึกษานิเทศก์เขตการศึกษา 4

1.2 ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาตอนปลายที่มีชั้นประถมศึกษาตอนต้นรวมอยู่ด้วยทุกโรงเรียน ทุกสังกัด ยกเว้นโรงเรียนราษฎร์

2. สำคัญสำคัญของแบบสำรวจได้แก่แนวความคิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตรใน 4 ด้าน คือ (1) ความมุ่งหมายของการศึกษา (2) เนื้อหา

- วิชา (3) วิธีการจัดการเรียนการสอน และการนำหลักสูตรไปใช้
 (4) วิธีจัดการวัดผลและประเมินผลการศึกษา

สมมุติฐานของการวิจัย

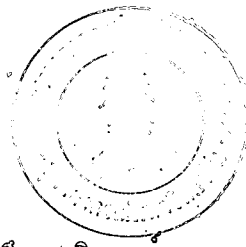
การวิจัย มีข้อสมมุติฐาน 3 ประการคือ

1. ศึกษานิเทศก์และครูใหญ่ มีความคิดเห็นต่อแนวความคิดใหม่ ๆ เหล่านี้ ไม่แตกต่างกัน
2. ศึกษานิเทศก์ด้วยกันมีความคิดเห็นต่อแนวความคิดใหม่ ๆ เหล่านี้ไม่แตกต่างกัน
3. ครูใหญ่ด้วยกันมีความคิดเห็นต่อแนวความคิดใหม่ ๆ เหล่านี้ไม่แตกต่างกัน

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. เนื่องจากยังมีบุคคลอีกหลายกลุ่มที่ควรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตร แต่ไม่อาจสำรวจความคิดเห็นของทุกฝ่ายได้ จึงถือว่าความคิดเห็นที่ได้นี้ เป็นความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และครูใหญ่ในเขตการศึกษา 4 โดยเฉพาะ ไม่หมายรวมไปถึงเขตการศึกษาอื่นและกลุ่มบุคคลอื่น
2. เรื่องที่วิจัยจำกัดอยู่เพียงความคิดเห็นใหม่ ๆ 60 ประการ ที่คัดเลือกมาจากข้อเสนอแนะใหม่ ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งพอจะแยกออกได้เป็น 4 องค์ประกอบคือ (1) ความมุ่งหมายของการประถมศึกษา (2) เนื้อหาวิชา (3) วิธีการเรียนการสอนและการนำหลักสูตรไปใช้ (4) วิธีจัดการวัดผลและประเมินผลการศึกษา จึงไม่อาจสรุปได้ว่า การวิจัยนี้จะครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างของหลักสูตรประถมศึกษา

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้

1. ได้ทราบความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และครูใหญ่ในท้องถิ่น ที่มีต่อแนวความคิดใหม่ ๆ และได้ทราบความคิดเห็นเพิ่มเติมที่ศึกษานิเทศก์และครูใหญ่เห็นว่าเหมาะสมกับท้องถิ่นด้วย
2. ในฐานะที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่ในเขตการศึกษา 4 การวิจัยนี้จะช่วยให้เข้าใจความต้องการของเขตการศึกษา 4 ได้มากขึ้น และจะเป็นประโยชน์แก่การปฏิบัติงานต่อไป
3. จะได้รับความความคิดเห็นที่นับเป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงหลักสูตร
4. ช่วยให้ทราบว่า แนวความคิดใหม่ ๆ ที่เสนอไปนั้น เป็นที่ยอมรับของท้องถิ่นเพียงไร ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่การปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

ความหมายของคำบางคำที่ใช้ในการวิจัย

คำต่อไปนี้ อาจมีความหมายแตกต่างออกไปในที่อื่น แต่ในการวิจัยนี้ ขอจำกัดความหมายให้เป็นที่เข้าใจตรงกันดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษา หมายถึง จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ หรือ เป้าหมายของการจัดการศึกษา

เนื้อหาวิชา หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้นักเรียน

การจัดการเรียนการสอนและการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง วิธีสอนวิธีจัดประสบการณ์ให้นักเรียน และวิธีนำหลักสูตรไปปฏิบัติ

การประเมินผลการศึกษา หมายถึง วิธีวัดผลการเรียนการสอน และวิธีเลื่อนชั้นนักเรียน

การปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง สาระสำคัญของหลักสูตร และการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน